

# Het Grote Vluchtelingen College

Paul Scheffer



 **MONTESQUIEU INSTITUTE**  
VAN WETENSCHAP NAAR SAMENLEVING

 **NIEUWS  
POORT**

**HAAGSCH  
COLLEGE  
MAGAZINE**



## Beste bezoeker van het Haagsch College

Wij heten u hartelijk welkom bij het Grote Vluchtelingen College in Perscentrum Nieuwspoord. In samenwerking met Universiteit Leiden - Governance and Global Affairs presenteren wij u een college waarin publicist en hoogleraar Europese studies Paul Scheffer onverhuld de tegenstrijdigheden van het huidige vluchtelingendebat blootlegt.

De grote toestroom van vluchtelingen leidt tot hoogoplopende spanningen in Europa. Van Willkommenskultur tot rellen bij gemeenteraadsvergaderingen, in het emotionele vluchtelingendebat is een grondige analyse van de gevolgen voor onze samenleving een zeldzaamheid. Paul Scheffer ontleedt vanavond met zijn scherpe blik de problemen van de vluchtelingencrisis en geeft een perspectief hoe we moeten omgaan met het ongemak dat we daarbij voelen.

De schrijver van onder andere *Het multiculturele drama* behandelt vier thema's die het huidige vluchtelingendebat bepalen. Beperkt onze moraal een werkbare oplossing van de vluchtelingencrisis? En zijn vluchtelingen een kans of bedreiging voor onze economie? Door in te gaan op de wirwar van argumenten die in het debat vertroebelen, maakt Scheffer helder wat de werkelijke dilemma's zijn waarover we ons druk moeten maken.

### Inhoudelijke goodiebag

Als dank voor uw komst bieden we u deze inhoudelijke goodiebag aan. U vindt hierin een aantal informatieve en verdiepende artikelen, tot stand gekomen in samenwerking met het Montesquieu Instituut en Repro van der Kamp.

Met mooie fotoreportages blikken we in het magazine ook even terug op het Het Grote Turkije College met Lily Sprangers en het uitverkochte Oekraïne-Referendum College van Mathieu Segers. Meer foto's van eerdere colleges vindt u op onze website [haagschcollege.nl](http://haagschcollege.nl).

## Agenda Haagsch College

Het Haagsch College organiseert ook de komende maanden weer actuele colleges. Deze colleges kunt u alvast in uw agenda zetten:

### ***Het Grote NAVO College met Christ Klep - 23 mei Perscentrum Nieuwspoor***

Het bestaansrecht van de NAVO stond niet zo lang geleden nog ter discussie in een tijd waarin het Westen zich niet bedreigt voelde. Hoe anders is dat nu. Christ Klep gaat in zijn Haagsch College, in samenwerking met JASON, in op de veranderende rol van de NAVO in deze spannende tijden. Ook analyseert hij de kracht en de zwakte van de NAVO ten op zichten van andere militaire grootmachten als Rusland en China.

### ***Opmars van de robot: massawerkloosheid of luilekkerland? met Mathijs Bouman - 6 juni in de Koninklijke Schouwburg***

De robot komt er dus aan. Maar wat betekent dit voor ons als werknemer en voor onze economie? Econoom en journalist voor RTL Z en het Financieele Dagblad Mathijs Bouman, laat in zijn Haagsch College zien welke gevolgen de robotisering van de economie voor ons heeft. Zitten we straks allemaal werkloos thuis? Of wordt de robot onze beste vriend en hebben we er alleen maar voordeel van?

Wilt u vaker interessante en onderhoudende colleges bijwonen over actuele thema's? Houd onze website [haagschcollege.nl](http://haagschcollege.nl) in de gaten voor onze komende events. We kijken er naar uit u de volgende keer weer te begroeten.

De initiatiefnemers van het Haagsch College,  
Freek Ewals en Vincent Rietbergen



# Europese aanpak migranten stromen

Door de redactie van Europa Nu,  
parnter van het Montesquieu Instituut

Hoewel Europa al jaren te maken heeft met migrantenstromen, speelde dit probleem vooral aan de grenzen van de Zuid-Europese lidstaten. In 2015 groeide de omvang van het vluchtelingenprobleem echter enorm en kregen alle Europese landen ermee te maken.

De voornaamste oorzaak van de toenemende migrantenstroom zijn de conflicten aan de randen van Europa, waarvoor velen op de vlucht zijn geslagen. Denk bijvoorbeeld aan de burgeroorlog in Syrië, conflicten in Afghanistan en Irak, en de slechte mensenrechtensituatie in Eritrea. De migranten ontvluchten de instabiliteit in hun eigen landen en zijn op zoek naar veiligheid en een economisch beter leven.

Hoewel de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken in september 2015 besloot om de vluchtelingen te verdelen over de Europese Unie, raakt de EU steeds verder verdeeld door de vluchtelingencrisis. Vooral de Oost-Europese landen krijgen in toenemende mate te maken met enorme hoeveelheden



vluchtelingen die door hun landen trekken op doorreis naar West-Europese landen als Duitsland. De Oost-Europese landen weten zich geen raad met deze vluchtelingen en sluiten hun grenzen of vangen de vluchtelingen onder minimale omstandigheden op.

Veel vluchtelingen maken de oversteek naar Europa via Turkije. De EU wil dat Turkije zijn grenzen beter bewaakt en heeft afspraken gemaakt met Turkije om meer migranten op te vangen in ruil voor financiële steun van de EU. De uitvoering van deze afspraken begon in april 2016. Enkele dagen later presenteerde de Commissie voorstellen voor een Europees asielsysteem.

## 1. Diverse migrantenstromen naar Europa Westelijke Middellandse Zee (en land) route

Veel migranten die via deze route reizen, komen uit Noord en Centraal-Afrikaanse landen die door oorlogen of armoede worden geteisterd. Via deze land- en zeeroutes bereikten in

2015 meer dan 12.000 migranten de Europese Unie. Een deel van de migranten probeert de Europese Unie te bereiken via Melilla, de Spaanse enclave aan de Middellandse Zee in Noord-Afrika. In 2005 haalde Melilla de wereldwijde pers. Aan het einde van de zomer bestormden honderden migranten tegelijkertijd de drie meter hoge dubbele muur, om de Europese Unie binnen te komen. Ook via zee proberen asielzoekers zwemmend de Spaanse plaats in Noord-Afrika te bereiken. Anderen proberen per boot naar Spanje te komen.

In april 2016 heeft minister Koenders namens de EU afspraken gemaakt met Mali, Ghana en Ivoorkust over de aanpak van migratie. De EU en haar lidstaten zullen met de West-Afrikaanse landen samenwerken aan de bevordering van de grensbewaking, het bestrijden van mensensmokkel en de versnelling van de terugkeer van illegale migranten. De EU gaat ondersteuning bieden aan Libië bij het versterken van het politieapparaat, terrorismebestrijding, mensensmokkel en grensbewaking voor de aanpak van de migratieproblematiek. Daarnaast krijgt Libië een steunpakket van 100 miljoen euro voor wederopbouw en humanitaire hulp.

### **Centrale Middellandse Zee route**

Al jarenlang steken migranten de Middellandse Zee over, op weg naar Italië. In 2011 schoot het aantal migranten omhoog; meer dan 65.000 mensen maakten in het eerste helft van dat jaar de oversteek naar het Italiaanse eiland Lampedusa. De aantallen leken daarna weer af te nemen maar sinds 2013 zijn honderdduizenden migranten aangekomen in Italië en Griekenland. Onder hen zijn veel Eritreërs, Nigerianen en ook Syriërs. Frontex, het Europees agentschap dat helpt bij het bewaken van de buitengrenzen, gaat uit van 154.000 migranten in 2015.

Volgens Italië is een groot deel van deze migranten geen politiek maar economisch vluchteling.

De bootroute via de Middellandse Zee wordt als gevaarlijk beschouwd. Volgens de Internationale Organisatie voor Migratie kwamen alleen al in 2015 meer dan 3700 mensen om het leven bij hun vlucht naar Europa via zee.

### **Oostelijke Middellandse Zee route**

Sinds 2015 reizen de meeste Syrische, Afghaanse en Iraakse vluchtelingen via Turkije en de oostelijke Middellandse Zee naar Europa. Het ging in 2015 om meer dan 700.000 migranten die via deze route de Europese Unie bereikten. Turkije vangt inmiddels ruim 2 miljoen vluchtelingen op. De voorzieningen en opvangkampen worden als slecht beschouwd, en velen reizen daarom verder naar de Europese Unie. Vanuit Turkse steden zoals Izmir varen migranten met slecht onderhouden (rubber)boten naar Griekse eilanden. Eenmaal aangekomen in Griekenland reisden zij via de 'Wes-

telijke Balkanroute' door naar (rijkere) West-Europese landen, waarbij vooral Duitsland, Zweden en ook Nederland populaire eindbestemmingen waren.

Om migranten te ontmoedigen deze oversteek te maken is afgesproken dat alle migranten die illegaal naar Griekenland zijn gekomen, terug gestuurd worden naar Turkije. Migrant die in Griekenland aan komen kunnen niet meer op eigen gelegenheid verder reizen naar andere Europese landen. De Europese Commissie heeft geld beschikbaar gesteld voor hulporganisaties, zoals het Rode Kruis en vluchtelingenorganisatie UNHCR voor voedsel, gezondheidszorg en opvang van de vluchtelingen.

Turkije ontvangt vanuit de Europese Unie geld om een aantal opvangprojecten voor Syrische vluchtelingen te financieren. In april 2016 maakte de Europese Commissie bekend dat er extra geld is vrij gemaakt in het Europees-Turkse migratiefonds. Het totale bedrag komt uit op 187 miljoen euro. De EU en Turkije maakten in maart afspraken over de aanpak van de migrantenstromen.



### **Oostelijke Europese route**

Oostelijke EU-lidstaten delen een 6000 kilometer lange grens met landen als Moldavië, Oekraïne, Rusland en Wit-Rusland. Deze grenzen zijn niet potdicht; vaak lopen de landsgrenzen door beboste gebieden. Mensensmokkelaars maken daar misbruik van. Vooral veel Afghanen en Vietnamezen bereiken de Europese Unie via deze route

## **2. Europese maatregelen**

### **Bewaking buitengrenzen**

Met het toenemen van het aantal migranten dat de oversteek waagde nam ook het aantal rampen met boten toe. Daarom is in 2013 een nieuw EU-grensbewakingssysteem, Eurosur opgezet. Dit systeem verschaft de lidstaten en Frontex 'real-time' informatie over wat er aan de grenzen gebeurt en moet zorgen voor een betere bewaking van de Europese grenzen. Dit stelt grenspatrouilles in staat sneller te hulp te komen wanneer schepen vol migranten in de problemen zijn.

Daarnaast is het voor migranten moeilijker geworden om ongemerkt de EU binnen te komen.

In oktober 2013 ging de Italiaanse grensbewakingoperatie 'Mare Nostrum' van start, waarbij meer patrouilleschepen werden ingezet om boten te onderscheppen en hulp te verlenen. In mei 2014 werd 'Mare Nostrum' vervangen door de missies Triton en Poseidon, waarbij de nadruk meer is komen te liggen op grensbewaking. Alle EU-lidstaten dragen bij aan deze missies.

Griekenland vroeg begin december 2015 de hulp van Frontex om de stroom migranten naar het land in te dammen. Diezelfde maand ging de operatie 'Poseidon Rapid Intervention' van start. Zowel op de Griekse eilanden als bij de grens met Macedonië helpen Frontex-medewerkers bij o.a. de registratie van migranten. Ook uit de lidstaten kwam extra



ondersteuning, 400 medewerkers in totaal. In maart 2016 kondigde de Europese Commissie aan bereid te zijn tot extra bijstand aan Griekenland, en ook zullen de lidstaten mogelijk nog meer mensen sturen.

In december 2015 presenteerde de Europese Commissie een voorstel tot de oprichting van een Europese grens- en kustwacht. Die moet de buitengrenzen van de Europese Unie versterken. De lidstaten werden het in april 2016 eens over het voorstel en moeten nu in onderhandeling met het Europees Parlement. Staatssecretaris Dijkhoff wil deze onderhandelingen nog voor het einde van het Nederlands voorzitterschap afronden. In het voorstel krijgt een Europese grens- en kustwacht de bevoegdheid om in te grijpen als een land zijn grenscontroles zelf niet op orde kan krijgen. De lidstaten moeten binnen enkele dagen 1500 grenswachten kunnen leveren als directe actie nodig is. Nederland stuurde eind maart de eerste grenswachten naar het Griekse eiland Lesbos. Zij opereren onder de vlag van Frontex.

### **Aanpak mensensmokkelaars**

Veel migranten betalen smokkelaars om ze over de grens

te krijgen. In april 2015 maakten de Europese regeringsleiders afspraken om mensensmokkelaars aan te pakken. Op dat moment ging de meeste aandacht uit naar Libië, waarvandaan veel bootjes koers zetten naar Lampedusa. Voor operaties tegen smokkelaars op zee en in Libië was het een vereiste dat de Verenigde Naties en Libië akkoord zouden gaan. Tijdens een migratietop tussen de landen van de Europese Unie, een aantal buurlanden en Afrikaanse landen in november 2015 is afgesproken de samenwerking bij de aanpak van mensensmokkel te verbeteren. En door het verbeteren van het legale proces om asiel aan te vragen in de Europese Unie, zou de mensensmokkel minder aantrekkelijk gemaakt moeten worden. Dit punt zou bij latere afspraken met Turkije nogmaals worden benadrukt.

### **Verdeelsleutel**

In juni 2015 werden de lidstaten het na lang praten eens om 40.000 migranten van Italië en Griekenland over Europa te verdelen. Het opnemen van migranten is vrijwillig. Wel ontvangt een lidstaat 6000 euro per ontvangen migrant. Een belofte om nog eens 20.000 migranten over te nemen werd die maand niet vastgelegd.

De duizenden migranten die in het najaar van 2015 dagelijks in met name Italië, Griekenland en Hongarije de EU binnenkwamen, legden een enorme druk op die landen. Daarom besloten de EU-ministers met asielzaken in hun portefeuille op 22 september 2015 met een meerderheid van stemmen om een verdeelsleutel voor de herverdeling van 120.000 migranten in te stellen.

De Visegrad-groep was erg kritisch en stemde daarom ook tegen de verplichte herverdeling. Deze groep landen wil niet meewerken met het plan, maar moet dat vanwege het verplichtende karakter wel. In december 2015 hebben Slowakije en Hongarije bij het Europees Hof van Justitie een procedure aangespannen tegen het besluit van de EU om 120.000 vluchtelingen te herverdelen over de Europese Unie. Het Hof zal eerst kijken of er genoeg gronden zijn om de zaak in behandeling te nemen.

Uit rapportages van begin 2016 blijkt dat de herverdeling zeer traag verloopt. In totaal waren er tot januari 2016 in de hele EU pas ongeveer 300 migranten overgenomen. Een aantal EU-lidstaten kost het veel moeite om asielzoekers te vinden; Litouwen en Letland hebben meerdere delegaties naar Griekenland gestuurd om asielzoekers op te nemen. In Nederland kwamen in januari 2016 de eerste 50 Eritrese asielzoekers aan. Nederland moet tot 2018 ongeveer 7000 migranten opvangen.

### **Noodhulpmechanisme**

Op 15 maart 2016 stemde de Raad Algemene Zaken in met een noodhulpmechanisme voor de zwaarst getroffen



Europese landen, waarbij Griekenland in het bijzonder werd genoemd. Met het mechanisme kan de EU de landen helpen om te voorzien in de humanitaire behoeften. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om voedsel, onderdak, water en geneesmiddelen. De Commissie verwacht dat er 700 miljoen euro nodig is voor de humanitaire hulp in de periode 2016-2018, waarvan 300 miljoen euro voor 2016. De Raad en het Europees Parlement zullen de EU-begroting voor 2016 moeten aanpassen om financiering van het nieuwe noodhulpinstrument mogelijk te maken.

### **Samenwerking met Turkije**

Om de migrantencrisis in Europa aan te pakken hebben de Europese regeringsleiders afspraken gemaakt met Turkije. Turkije moet zijn grenzen beter gaan bewaken en meer migranten opvangen. In ruil daarvoor krijgt het land extra financiële steun van de Europese Unie.

### **Opvang in de regio**

Veel vluchtelingen gaan naar de buurlanden van hun eigen land en zoeken daar opvang. De Europese Unie ondersteunt deze landen financieel en met hulpgoederen.

Een van de redenen om die steun te verlenen is dat er met goede opvang in de regio minder aanleiding is voor de vluchtelingen om door te trekken naar bijvoorbeeld de Europese Unie.

### **Europees asielsysteem**

Op 6 april 2016 presenteerde de Europese commissie een mededeling waarin een grondige hervorming van het Europees asielsysteem wordt voorgesteld.

In het document worden verschillende opties genoemd, zoals een coördinerende rol voor het Europees Ondersteuningsbureau voor Asielzaken (EASO) of een aanpassing van de Dublinverordening. Daarnaast doet de Commissie voorstellen voor een efficiëntere afhandeling van asielverzoeken

en het verbeteren van legale mogelijkheden om de EU binnen te komen. De Commissie gaat in gesprek met het Europees Parlement en de EU-lidstaten en komt op basis van deze gesprekken later met definitieve voorstellen.

## **3. Nationale maatregelen**

### **Invoering grenscontroles**

In het najaar van 2015 kregen Europese landen onverwachts te maken met een enorme stijging van het aantal vluchtelingen. Vanuit de landen waar ze de EU binnen waren gekomen, trokken honderdduizenden migranten verder Europa in. Om meer grip te krijgen op die toestroom stelden landen als Duitsland, Oostenrijk, Zweden en Denemarken tijdelijk grenscontroles in.

Het merendeel van de lidstaten van de Europese Unie is aangesloten bij het Verdrag van Schengen, dat juist gericht is op het opheffen van de binnengrenzen. De verschillende nationale maatregelen en het gebrek aan onderlinge afstemming over dergelijke maatregelen leidden tot veel onenigheid binnen de Europese Unie. De Europese Commissie stelde eind 2015 dat de maatregelen waren toegestaan, mits ze tijdelijk van aard zouden zijn, en alleen in uitzonderlijke situaties. Zowel de Commissie als de Raad gaven in maart 2016 aan dat ze af willen van individuele maatregelen, en dat voor het einde van 2016 alle grenscontroles tussen Schengenlanden verleden tijd moeten zijn.

Het grote aantal asielaanvragen heeft ervoor gezorgd dat verschillende EU-lidstaten aan hun grenzen hekken neerzet-



ten om de enorme instroom van migranten in te dammen. Voor velen zijn deze hekken echter een doorn in het oog, omdat lange tijd gedacht werd dat grenshekken tot het verleden behoorden.

Wanneer de ene grens effectief wordt afgesloten, duiken de migranten vaak massaal op bij een andere grenspost. Dit geldt zowel voor de route over zee, als over land. Vooral op het land kan het per week verschillen waar de problemen

zich concentreren. Zo zijn inmiddels Hongarije, Kroatië, Servië en Slowakije al getroffen door een snelle en onverwachte toename van het aantal vluchtelingen.

Ook landen op de Balkan als Servië en Macedonië waar vele migranten doorheen trekken op weg naar Centraal en West Europa, hebben hekken geplaatst.

#### **Aanscherpen wetgeving**

Versillende EU-landen scherpen hun asielwetgeving aan om het land voor vluchtelingen onaantrekkelijker te maken. In Denemarken is op 26 januari 2016 door de centrumrechtse minderheidsregering een pakket maatregelen aangenomen, waarbij vluchtelingen bezittingen boven een waarde van 10.000 Deense kronen (1335 euro) moeten afstaan om hun onderhoud mede van te kunnen bekostigen. Verder wordt gezinshereniging pas toegestaan na drie in plaats van één jaar.

Alhoewel de Europese Commissie en internationale mensenrechtenorganisaties fel hebben geprotesteerd, is Denemarken niet het eerste land dat tot dit soort maatregelen overgaat. Ook enkele Zuid-Duitse deelstaten laten vluchtelingen meebetalen aan hun verblijf. In Zwitserland mogen vluchte-

lingen bij aankomst in een asielzoekerscentrum hoogstens 1000 frank eigen geld behouden.

#### **4. Terminologie**

Wanneer zowel de Commissie als de lidstaten over de migratieproblematiek spreken, wordt er duidelijk onderscheid gemaakt tussen politieke en economische vluchtelingen. De eerste groep betreft vluchtelingen die vluchten voor bijvoorbeeld oorlog, uit landen als Syrië. Economische vluchtelingen komen vaak uit Oost-Europese of Balkan-landen en zijn op zoek naar werk.

Onder de nieuwe regels worden de economische vluchtelingen zo snel mogelijk teruggestuurd naar het land van herkomst. Er zijn verschillende maatregelen afgekondigd die deze economische vluchtelingen moeten afschrikken.

Op 12 oktober besloot de Raad Buitenlandse Zaken dat de Europese Commissie en de Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO) binnen zes maanden met een plan van aanpak moeten komen om de samenwerking met de landen van herkomst te verbeteren, waardoor de migranten effectiever teruggestuurd kunnen worden. Ook bereidde de Europese Commissie haar lijst met veilige landen uit.





# HAAGSCH COLLEGE

## DE OPMARS VAN DE ROBOT

Mathijs Bouman: massawerkloosheid of luilekkerland?



**6 juni 2016 @ Koninklijke Schouwburg**  
Reserveer nu: [haagschcollege.nl](http://haagschcollege.nl)

REPRO- VAN DE KAMP



KONINKLIJKE  
SCHOUWBURG



Universiteit  
Leiden  
Governance and Global Affairs

# HAAGSCH COLLEGE

# HAAGSCH COLLEGE



Lily Sprangers, Het Grote Turkije College  
29 februari, Perscentrum Nieuwspoor  
Foto's: Freek van den Bergh



*Mathieu Segers, Het Oekraïne Referendum College  
4 april, Perscentrum Nieuwspoord  
Foto's: Freek van den Bergh*



## JOIN FUTURE FRIDAY @ CENTRE FOR INNOVATION

**Innovatie, co-creatie en inspiratie: het komt samen tijdens de Future Fridays van het Centre for Innovation. Professionals, ondernemers, studenten en creatieve denkers zijn iedere vrijdag welkom in het Living Lab van het Centre for Innovation op de Faculteit Governance and Global Affairs in Den Haag.**

### CENTRE FOR INNOVATION

Het team van het Centre for Innovation, de innovatieve doe-tank van de Universiteit Leiden in Den Haag, bestaat uit professionals die vanuit verschillende achtergronden samenwerken en bevlogen social change-makers zijn. Het Centre for Innovation werkt samen met enthousiaste professionals, beleidsmakers, onderzoekers, experts, studenten en internationale organisaties om op zoek te gaan naar antwoorden voor mondiale en sociale issues in de 21e eeuw.

### FUTURE FRIDAY

**Dag:** iedere vrijdag (Aanmelden niet nodig)  
**Tijd:** 10:00 tot 17:00 uur.  
**Waar:** Schouwburgstraat 2, Den Haag.  
**Info:** [www.centre4innovation.org](http://www.centre4innovation.org)

### LIVING LAB

Het Living Lab is de fysieke startplek voor samenwerking en co-creatie van het Centre for Innovation. Tijdens de Future Fridays biedt het Centre for Innovation een open work-space voor studenten en professionals in het Living Lab en stimuleert daarmee ook samenwerking tussen de aanwezigen om innovatieve ideeën naar een hoger plan te tillen en nieuwe projecten te realiseren. Wil je verder met jouw innovatieve plannen of start-up en de samenwerking aangaan met het Centre for Innovation? Kom langs tijdens Future Friday!



Universiteit  
Leiden

# Schengen onder druk

Door de redactie van Europa Nu,  
partner van het Montesquieu Instituut

Het Verdrag van Schengen stelt de inwoners van de betrokken landen in staat om zonder grenscontroles vrij te reizen. In totaal zijn 26 landen lid: 22 EU-lidstaten en 4 niet EU-lidstaten. Tot de zomer van 2015 stond het verdrag bij regeringsleiders niet ter discussie. Dit veranderde nadat het aantal vluchtelingen binnen de Europese Unie snel toenam. Landen aan de buitengrenzen kregen te maken met massa's asielzoekers en deze asielzoekers trokken bijna allemaal door naar West-Europa, waar sommige landen zoals Oostenrijk, Duitsland en Denemarken ten einde raad grenscontroles invoerden. Ook bouwden oostelijke EU-lidstaten hekken om hun grenzen te beschermen.

Er bestaat momenteel binnen de EU zo weinig vertrouwen in een goede afloop van de vluchtelingencrisis, dat lidstaten bijna dagelijks met nationale maatregelen komen. In februari



2016 besloten Oostenrijk en westelijke Balkanlanden in een zelf belegde conferentie, een einde te willen maken aan de constante stroom vluchtelingen die door deze landen reist. Griekenland noemde het een schande dat dit overleg buiten de EU om was gehouden.

In maart 2016 presenteerde de Europese Commissie een plan om het vrij passeren van de binnengrenzen conform het Verdrag van Schengen eind 2016 weer volledig te herstellen. De Raad ging op 10 maart nog een stap verder, want die kwam tot het besluit dat individueel ingestelde maatregelen zo snel mogelijk overbodig moeten worden gemaakt en dat Schengen moet worden hersteld.

## 1. Voorgeschiedenis

Het geweld in Syrië en Libië, begonnen na de Arabische opstanden, wordt gezien als de oorzaak van de massale vluchtelingenstroom. In Syrië woedt al sinds 2011 een burgeroorlog tussen de regering van president Assad en rebellerende delen van de Syrische bevolking. Bovendien wordt het noorden van Syrië geteisterd door IS. In Libië zijn verschillende partijen verwickeld in een machtsstrijd, na de

val van het regime-Khaddafi.

Vanwege de hevige gevechten tussen de strijdende partijen en bombardementen zijn veel Syriërs en Libiërs hun land ontvlucht. Naar schatting zijn zo'n vier miljoen vluchtelingen terechtgekomen in de buurlanden Turkije, Libanon, Jordanië en Irak. Daarnaast proberen vele duizenden Europa te



bereiken door de Middellandse Zee over te steken of door de Balkan door te reizen.

Naar schatting zijn er al meer dan 750.000 vluchtelingen via zee Europa binnengekomen. Hoeveel mensen er over landroutes migreren is moeilijker te meten, maar ook hier zou het om honderdduizenden gaan. Er zijn bijvoorbeeld meer dan 80.000 vluchtelingen aangekomen in Macedonië vanuit Griekenland en in Hongarije zijn al meer dan 200.000 vluchtelingen geteld.

Dit zet grote druk op de grenzen van met name Bulgarije, Roemenië, Griekenland en Hongarije. Griekenland en Hongarije maken onderdeel uit van het Schengengebied, wat betekent dat de vluchtelingen vanaf daar officieel asiel kunnen aanvragen in de EU.

## 2. Reacties in Europa

Op 9 november 2015 is tijdens een overleg tussen de ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie besloten om het Schengensysteem te evalueren. De Europese Commissie gaat deze evaluatie samen met de voorzitter van de Raad voorbereiden. Staatssecretaris Dijkhoff liet weten dat reizen zonder grenscontroles overeind moet blijven, maar er nieuwe regels moeten komen die de huidige problemen oplossen. Begin december 2015 kwam EU-voorzitter Luxemburg met het voorstel om landen die hun grenzen niet goed bewaken, uit de Schengenzone te plaatsen. Het voorstel wordt vooral als waarschuwing gezien voor Griekenland. Veel migranten komen namelijk via Griekenland de Europese Unie binnen, tot grote frustratie van o.a. oostelijke EU-lidstaten. Ondanks de vluchtelingenstroom moest paspoortloos reizen binnen de Schengenzone voorlopig gehandhaafd blijven,

zo maakte EU-voorzitter Luxemburg op 4 december 2015 bekend na een debat van de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken.

Eveneens in maart 2016 presenteerde de Europese Commissie een plan om het vrij passeren van de binnengrenzen conform het Verdrag van Schengen eind 2016 weer volledig te herstellen. Landen nemen nu eenzijdige maatregelen met het herintroduceren van controles langs de binnengrenzen, wat leidt tot een onoverzichtelijk geheel van maatregelen. Als er halverwege mei nog geen veranderingen zijn, presenteert de Commissie een 'coherente aanpak' voor de interne grenscontroles. De Europese grens- en kustwacht (voor het bewaken van de buitengrenzen) zal een aanvulling op Frontex vormen en moet in september 2016 volledig functioneel zijn. Het doel is om alle interne grenscontroles aan het einde van 2016 te hebben opgeheven.

### Grenscontroles en hekken in de Schengenzone

De vluchtelingenstroom heeft ervoor gezorgd dat landen grenscontroles zijn gaan invoeren. Sinds 2011 is het toegestaan om tijdelijke grenscontroles in te voeren binnen de Europese Unie. Dit besluit kwam voort uit een conflict tussen Italië en Frankrijk, waarbij Italië 'humanitaire visa' verstrekke aan vluchtelingen, zonder de noodzaak een paspoort te overleggen. Frankrijk hield treinen met Tunesiërs vanuit Italië tegen en ook andere omliggende landen protesteerden hevig.

In reactie hierop besloten de Raad, de Commissie en het Europees Parlement dat alleen een Europees besluit over de invoering van grenscontroles geldig kan zijn. Daarbij werden uitzonderingen vastgelegd. Wanneer er grote evenementen in een land plaatsvinden, er een aanslag heeft plaatsgevonden of er aanhoudende tekortkomingen zijn bij de controles van de buitengrenzen, mag een lidstaat beslissen tot invoering van tijdelijke grenscontroles.



In drie gevallen kunnen er tijdelijke grenscontroles plaatsvinden:

- Bij te voorziene omstandigheden zoals een sportevenement of politieke demonstratie
- In urgente gevallen kunnen grenscontroles met een termijn van tien dagen worden ingevoerd. Daarna kan men telkens besluiten tot een verlening van twintig dagen, maar met een periode van maximaal twee jaar.
- Bij aanhoudende tekortkomingen, dit kan worden vastgesteld in een evaluatierapport over een lidstaat. Een lidstaat heet drie maanden om adviezen uit het rapport te implementeren. Wanneer er dan nog steeds sprake is van tekortkomingen, kan de Europese Commissie besluiten om artikel 26 van het Schengenverdrag in werking te laten treden. Grenstoezicht kan dan voor zes maanden worden ingevoerd, deze periode mag ten hoogste driemaal met een lengte van zes maanden worden verlengd.

Naast de mogelijkheid tot herinvoering van grenscontroles, zijn er zowel aan de binnen- als buitengrenzen van de Schengenzone hekken neergezet, om de massale instroom in goede banen te leiden. Voor velen zijn deze hekken echter een doorn in het oog, omdat lange tijd gedacht werd dat grenshekken tot het verleden behoorden.

Eind januari 2016 verscheen een rapport over Griekenland, waarin ernstige tekortkomingen geconstateerd werden op het gebied van grenscontrole, opvang, registratie en terugkeer van migranten. Het land heeft nu de tijd om adviezen te implementeren. Griekenland loopt kans dat nieuwe grenscontroles worden ingevoerd. Deze hebben alleen betrekking op zee- en luchtverkeer, omdat geen enkel Schengenland direct grenst aan Griekenland.

### **Grenscontroles tussen Schengenlanden**

Op veel plekken in de EU zijn grenscontroles weer (tijdelijk) ingevoerd, een voorbeeld hiervan dat Zweden sinds begin 2016 alle personen die per trein, bus en veerboot vanuit Denemarken reizen gecontroleerd. Nederland zet sinds 2015 extra mobiele teams marechaussees in bij (en achter) de grenzen. Met name verkeer herleidbaar tot Frankrijk wordt gecontroleerd. Ook bijvoorbeeld Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Hongarije, Oostenrijk en Slowakije hebben grenscontroles ingevoerd.

Ook veel landen die wel lid zijn van de EU, maar niet van de Schengenzone, hebben de controles bij de grens opgevoerd. Mocht de huidige situatie niet verbeteren voor half mei, dan presenteert de Europese Commissie een 'coherente aanpak' ten aanzien van de grenscontroles binnen de Schengenzone. Het doel is om de interne grenscontroles voor het einde van 2016 te beëindigen.

Verschillende landen hebben hekken langs de grens geplaatst om vluchtelingen tegen te houden. Zo staat er

bijvoorbeeld ook een hek tussen Hongarije en Servië.

### **3. Reacties in Nederland**

In Nederland waren de meningen ook verdeeld. De VVD pleit voor ondersteuning van de vluchtelingenopvang in de eigen regio (de grenslanden van Syrië), maar steunde desondanks het Europees akkoord. De PvdA en D66 pleiten voor meer opvang in Nederland en steunden de Europese verdeelsleutel.

Een meerderheid van de Tweede Kamer wil dat het Nederlandse leger een grotere rol gaat spelen bij het bewaken van de EU-grenzen. De PVV stelt voor om de grenzen te sluiten en uit het Schengenakkoord te stappen - hierin staan zij op één lijn met bijvoorbeeld Marine Le Pen, voorzitter van het Franse Front National. Ook zij roept op tot het beëindigen van het akkoord.

### **4. Hoe zit het juridisch?**

Het Schengenakkoord is niet zomaar op te zeggen. Het is namelijk een juridische afspraak, die door het Verdrag van Amsterdam is vastgelegd in de Europese verdragsregels. Dat wil zeggen dat er een verdragswijziging nodig is om het bestaande beleid te wijzigen. Tot die tijd kunnen landen die zich niet aan de afspraken houden voor het Europese Hof van Justitie gedaagd worden. Of dit in de praktijk ook daadwerkelijk gebeurt is natuurlijk ook van politieke overwegingen afhankelijk.



Universiteit  
Leiden

## Governance and Global Affairs

De Faculteit Governance and Global Affairs in Den Haag is de jongste faculteit van de Universiteit Leiden

Om 21ste eeuwse maatschappelijke vraagstukken als klimaatverandering, terrorisme en economische crises het hoofd te kunnen bieden, is wetenschappelijke kennis vereist. Dat is echter vaak onvoldoende. Bij de Faculteit Governance and Global Affairs worden deze thema's vanuit bestuurskundig, politicologisch, juridisch, sociologisch en economisch perspectief bestudeerd. Deze interdisciplinaire benadering geeft het onderzoek en onderwijs van de faculteit een internationaal karakter.

### Onderwijs in Den Haag

Het onderwijs van de Faculteit Governance and Global Affairs sluit nauw aan op de thema's die de stad Den Haag kenmerken als Internationale Stad van Vrede, Recht en Veiligheid en als centrum van het Nederlandse openbaar bestuur en international governance.

### Bachelorprogramma's

- Bestuurskunde
- Liberal Arts and Sciences: Global Challenges

### Masterprogramma's

- Public Administration
- Management van de publieke sector
- Crisis and Security Management
- Political Science and Public Administration
- International Relations and Diplomacy
- Cyber Security

### MOOCs (Massive Open Online Courses)

- Terrorism and Counterterrorism
- Configuring the World
- The Changing Global Order

### Onderwijs voor professionals

Voor professionals biedt de faculteit programma's, leergangen en mogelijkheden om te promoveren:

- Centre for Professional Learning
- Centre for Innovation
- Dual PhD Centre

Universiteit Leiden  
Faculteit Governance  
and Global Affairs

#### Bezoekadres:

Schouwburgstraat 2  
2511 VA Den Haag

#### Postadres:

Postbus 13228  
2501 EE Den Haag

[www.universiteitleiden.nl](http://www.universiteitleiden.nl)

Kijk voor meer informatie op: [www.universiteitleiden.nl/governance-and-global-affairs](http://www.universiteitleiden.nl/governance-and-global-affairs)

 @fggaleiden

 [facebook.com/faculteitgga](https://facebook.com/faculteitgga)

 Faculty of Governance and Global Affairs

 Faculteit Governance and Global Affairs



Bij ons leer je de wereld kennen



# Europese top opnieuw in teken van vluchtelingen

Overgenomen van de Tweede Kamer der Staten  
Generaal, via het Montesquieu Instituut

Met dank overgenomen van Tweede Kamer der Staten Generaal i, gepubliceerd op dinsdag 15 december 2015. De komende Europese top lijkt opnieuw vooral te gaan over de aanpak van het vluchtelingenprobleem. De Kamer bespreekt met premier Rutte de Nederlandse inzet. Bij de Europese top van 17 en 18 december staan ook zaken als terrorisme, klimaatbeleid, de interne markt en het Britse referendum over het EU-lidmaatschap op de agenda. Maar het belangrijkste onderwerp is opnieuw de grote vluchtelingenstroom. Rutte streeft naar langetermijnoplossingen. Verhoeven (D66) betreurt het dat veel afspraken, zoals over herplaatsing van vluchtelingen, nauwelijks worden uitgevoerd. Van 't Wout (VVD) vat het samen als: veel gepraat en vergader, maar weinig concrete resultaten. Lidstaten blijven achter bij het nakomen van hun toezeggingen, aldus Maij (PvdA). Volgens Fritsma (PVV) is "doormodderen" kenmerkend voor de EU.

## Discussie over Europese grensbewaking

De Europese Commissie wil een Europese grens- en kustwacht oprichten om de grensbewaking te verbeteren. Het is goed dat de Commissie nadenkt over het oplossen van het probleem, aldus de premier. Maak hiervan een prioriteit tijdens het Nederlandse EU-voorzitterschap, vraagt Verhoeven. Fritsma wil in ieder geval niet dat Nederland de eigen grensbewaking uit handen geeft: dat is een grote aantasting van de nationale soevereiniteit. Ook Voordewind (ChristenUnie) wil deze nationale bevoegdheid niet overdragen aan de EU. Grensbewaking moet niet alleen worden gericht op het tegenhouden maar ook op het redden van bootvluchtelingen, zegt Gesthuizen (SP). Omtzigt (CDA) en Maij benadrukken het belang van goed functionerende hotspots, aanmeldcentra aan de buitengrenzen.

## Vragen over afspraken tussen EU en Turkije

Wat heeft de EU nu wel of niet toegezegd aan Turkije, in ruil voor het inperken van de vluchtelingenstroom? Volgens Omtzigt bestaat hierover nog steeds veel onduidelijkheid. Het maken van afspraken met Turkije is een belangrijke stap in het stoppen van de vluchtelingenstroom, zegt Van 't Wout, maar het land mag geen blanco cheque krijgen. De toegezegde 3 miljard moet in zijn geheel naar ngo's gaan, stelt Voordewind. Volgens Rutte is dat ook de bedoeling. Gesthuizen wil dat er hardere afspraken worden gemaakt met Turkije over het goed behandelen van vluchtelingen. De Kamer debatteerde eerder over de (Europese) aanpak van het vluchtelingenprobleem op 22 april, 23 juni, 30 juni, 23 september, 14 oktober en 5 november. Zij stemt 16 december over de ingediende moties.

# Drama's VK en vluchtelingen gaan jaren aanslepen

dinsdag 1 maart 2016,  
analyse van Dr. Jan Werts

Door de redactie van Europa Nu,  
partner van het Montesqieu Instituut

Met dank overgenomen van Tweede Kamer der Staten Wat ook de uitkomst van het Britse referendum zal zijn, een uitgeklede EU lijkt onvermijdelijk. Zo wordt de EU op termijn mogelijk een Duits/Frans Kern-Europa. De uitkomst van nieuw topberaad met Turkije over de vluchtelingenproblematiek is verder eveneens hoogst onzeker. Vraag is of er voldoende leiderschap is in Europa om deze crises het hoofd te bieden.

## 1. Het 'drama VK'

Als de Britten EU-lid blijven én als zij opstappen, in beide gevallen houden zij Europa nog jaren in hun ban. Brussel spreekt van het 'Drama VK'. 'Zij hadden destijds twaalf jaar nodig om lid te worden. Nu zijn ze zeker zes jaar bezig om uit te stappen', aldus de Britse historicus Peter Ludlow van Eurocomment. Zou het Britse volk besluiten haar EU-lidmaatschap toch te continueren dan blijft Londen de lastige klant van voorheen.

Het beraad over het vluchtelingenvraagstuk zit intussen vast op verdeeldheid en verwijten over en weer. Normaal vergadert de Europese Raad i vier keer per jaar. Nu hierover drie keer in een maand. Bij de bijeenkomst van 18 en 19 februari stond kanselier Angela Merkel i met haar 'wir schaffen das' (het lukt ons wel) geïsoleerd. De staatschoufden en regeringsleiders discussieerden hierover maar liefst zes uur vruchteloos.

## 2. Rutte tegen Merkel

Merkel houdt vol de crisis onder de knie te krijgen mits zij daarvoor meer tijd krijgt. In een interview in het befaamde ARD tv-programma Anne Will betoogde Merkel dat het aanzien van Duitsland in de wereld nu op het spel staat. De kanselier hield zo op zondagavond 28 februari 100% vast aan haar koers. Zij vroeg de verontruste Duitsers en de andere Europeanen om meer geduld. De christendemocratische Merkel staat onder grote druk nu



er regionale verkiezingen komen die de CDU i vanwege de vluchtelingen dreigt te verliezen.

Wat kanselier Merkel bepleit staat haaks op de inzet van premier Mark Rutte i, voorzitter van de EU Ministerraad, en die van Donald Tusk i van de Europese Raad. Beiden hebben in januari aangekondigd dat uiterlijk midden maart het aantal vluchtelingen fors moet dalen. Hun benadering hangt nu in de lucht. Dat Rutte Merkel nu loslaat blijkt uit zijn commentaar 'begrijpelijk' op de reeks nationale grenssluitingen waartegen Merkel bij Anne Will juist zo ageerde.

Nu steeds meer landen hun grenzen sluiten, Oostenrijk nog maar tachtig vluchtelingen per dag toelaat en in Griekenland iedere dag tweeduizend nieuwe vluchtelingen aanspoelen, verergert de crisis met de dag. De Europese leiders vergaderen in maart hierover nog twee keer, nu echt in crisissfeer, inclusief een ontmoeting met de premier van Turkije, Davutoğlu.

### 3. Als de Britten vertrekken

Krachtens artikel 50 i van het verdrag VEU i kan 'elke lidstaat besluiten zich uit de Unie terug te trekken'. Vertrekken de Britten op 23 juni per referendum dan start een jarenlang aanslepend proces van ingrijpende wederzijdse aanpassingen. Het VK en de Europese Raad moeten dan een overeenkomst sluiten over de voorwaarden van de uitstap. Dat wordt nog héél ingewikkeld.

De andere regeringen hebben het dan helemaal gehad met die Britten. Het Europees Parlement dat daarin eveneens een rol speelt, denkt er net zo over. Voor deze onderhandelingen wordt twee jaar uitgetrokken, maar het kan langer duren. Het VK wil na vertrek toch blijven opereren op de grote Europese binnenmarkt die twee keer zo groot is als de hele Verenigde Staten. Maar hoe dat te regelen? Er bestaat een Noorse optie en een Zwitserse. Zij verwijzen naar twee landen die volop vrijhandel drijven binnen de EU zonder lid te zijn en tegen betaling van contributie voor bepaalde programma's.

### 4. 'Iedereen zijn portie drama' (en frites)

'Iedereen zal hier zijn portie drama krijgen en daarna raken wij het wel eens' met de Britten, zo voorspelde bij haar binnenkomst de altijd raak typerende president van Litouwen, Dalia Grybauskaitė i. Algemeen veronderstelden de insiders tevoren al dat de Europese Raad zou slagen. Dat het toch zólang duurde kwam doordat a) enkele belangrijke 'details' nog open stonden en b) Cameron en de dwarsliggende leiders voor de Bühne urenlang wilden twisten met 'winnaars' aan beide kanten. Dat moest zo wel teneinde hun publieke opinie gerust te stellen.

De Europese Raad van 18 en 19 februari besloeg 29

uur, schorsingen meegerekend. In werkelijkheid zaten de staatshoofden en regeringsleiders amper negen uur bijeen. De rest ging op aan voorbereidend bilateraal en groepsoverleg van een handvol hoofdrolspelers terwijl de anderen rondhingen in de wandelgangen.

De kwestie Groot-Brittannië hield de top talloze uren bezig met onderling gekibbel en amper drie uur voor de plenaire vergadering. Toen vrijdag het Abendessen uitbleef trok mevrouw Merkel demonstratief naar een nabijgelegen friteskraam waar zij onder de blote hemel voor €3,70 oppeuzelde.

In feite was dit treffen een verlenging van de meeting in december. Daar maakte premier David Cameron i voor het eerst duidelijk een akkoord te willen met als inzet dat zijn land lid van de EU blijft. Dat was een draaipunt. Tevoren had de Britse conservatieve leider jarenlang nooit een goed woord over voor de EU. Veel krediet heeft hij in Brussel dan ook niet.

Topconferenties slagen alleen mits tot in detail voorbereid. Dat geldt zeker voor een Europese Raad met 29 partijen met allemaal hun eigen uiteenlopende belangen (28 staatshoofden en regeringsleiders plus de Commissievoorzitter). Dank zij de inzet van Cameron en het uitstekende voorbereidende werk van voorzitter Donald Tusk i lagen er bij de start al 30 pagina's gedetailleerde conclusies klaar.

Het koppel Tusk/Cameron had al op 2 februari dit conceptakkoord gepubliceerd. Daarna bogen de ambassadeurs van de 28 landen in Brussel en de 28 EU-adviseurs van de leiders in de hoofdsteden (de 'sherpa's') zich nog dagenlang over de tekst. Het beraad draaide uiteindelijk om een vijftal openstaande punten.

### 5. Cameron krijgt zijn zin

Voor PM Cameron is het belangrijk dat het Verenigd Koninkrijk een 'noodrem' krijgt om werknemers uit de andere EU-landen geen of een lagere sociale uitkering te verlenen. Zo worden de kinderbijslag en gezinstoeslagen verlaagd naar het niveau van het land waar het gezin en de kinderen wonen.

Een werknemer komend uit doodarm Bulgarije waar zijn gezin woont, krijgt in het VK dan de veel lagere uitkering van dat land. Pensioenen en andere vergelijkbare regelingen blijven onaangetast. De regeling is beperkt tot 'niet op premie of bijdragebetaling berustende arbeidsgebonden voordelen'.

De Verordeningen EU nr. 492/2011 (vrij verkeer van werknemers binnen de EU) en nr. 883/2004 (coördinatie sociale zekerheid) worden daartoe aangepast. Het Europees Parlement i moet hier nog mee instemmen.

Toepassing van de regeling eist 'dat de hoge instroom van



werknemers uit andere lidstaten gedurende een langere periode uitzonderlijk groot is', aldus het akkoord. Volgens de Europese Commissie zit het VK momenteel al in zo'n noodsituatie (al mag de noodrem nu uiteraard nog niet werken).

## 6. Breuk in sociale verzekeringen

Tot verdriet van Oost- en Midden Europa, vanwaar veel arbeiders naar West-Europa trekken, mogen andere landen te zijner tijd vergelijkbaar korten. De brief van 26 februari waarin de regering de Kamer over de Europese Raad informeert leert dat Nederland plannen heeft in die richting. Denemarken, Ierland en Malta worden eveneens genoemd. Dit alles betekent een fundamentele breuk in het gemeenschappelijke stelsel van sociale verzekering waarop Europa ooit trots was. De Oost- en Midden-Europese tegenstanders moesten dit slikken. De reden is dat werknemers momenteel soms massaal migreren naar landen met de hoogste uitkeringen.

Verder wordt het vrij verkeer na huwelijken beperkt. Burgers uit een niet-EU-land die eerder niet legaal in de EU waren, krijgen geen toelating doordat zij met een EU-burger trouwen. In zo'n geval bepaalt de immigratiewetgeving van het betrokken land de status van de vreemdeling. Daartoe wordt Richtlijn 2004/38 inzake het vrij verkeer van burgers van de Unie aangepast.

In hetzelfde kader komen er maatregelen die het binnenhalen van een familielid uit een niet bij de EU aangesloten land beperken. Dit is gericht tegen schijnhuwelijken en personen die zich zouden kunnen misdragen, zelfs al hebben die (nog) niets op hun kerfstok.

## 7. De City of London scoort

Crisismaatregelen om de eurozone overeind te houden (zoals het redden van Griekenland) mogen de niet-eurolanden voortaan hinderen noch geld kosten. Raakt een EU-land zonder euro in financiële problemen, dan gaat het daar voortaan zelf over en niet 'Brussel'.

Tot hun verdriet zitten het VK en de andere landen zonder euro niet in de invloedrijke Eurogroep i onder leiding van minister Jeroen Dijsselbloem i. Deze landen kregen gedaan dat de bevoegdheden van die Eurogroep worden begrensd. Meent een niet-euroland dat daar aan zijn belangen wordt geraakt, dan mag men dit bij de Europese Ministerraad of desnoods in de Europese Raad aan de orde stellen. Anderzijds krijgen de landen zonder de euro geen veto om de verdere ontwikkeling van de gezamenlijke munt tegen te houden. Dit laatste gebeurt vooral op aandringen van president François Hollande.

De Britten hoeven geen gebruik te maken van het 'gemeenschappelijk rulebook' waarmee de negentien eurolanden i het toezicht op de banken uniform aanpakken. Dit is een overwinning voor het Britse pond en de City of London, Europa's belangrijkste financieel centrum. 'De City blijft voortaan buiten de Brusselse regelgeving', zo juicht The Daily Telegraph van 22 februari.

De EU belooft alles te doen om de beoogde interne markt van goederen, vrij verkeer van personen, diensten en kapitaal tot stand te brengen. Daarin past een verbeterd concurrentievermogen, bijvoorbeeld door de administratieve lasten te verlagen en overbodige wetgeving in te trekken. Die toezegging betekent niets meer dan bestaand beleid nog eens opschrijven.

## 8. Vetorecht nationale parlementen

Dit Brits-Europees akkoord versterkt de rol van de nationale parlementen in de Europese besluitvorming. Die parlementen beschikken al over een gele i en een oranje kaart i om Brusselse wetgeving tegen te houden. Nu komt daar een verdergaande rode kaart bij.

Uitgangspunt is de subsidiariteit i: Europa mag alleen datgene als dat beter uitpakt dan thuis in de hoofdsteden. Voortaan kan een meerderheid van 55% van de parlementen van de 28 lidstaten beoogde Europese wetgeving van de agenda afvoeren, dan wel dwingen tot aanpassing. Bij het berekenen van die 55% krijgen de 28 landen, groot of klein, elk twee stemmen.

De Tweede Kamer is blij met genoemd besluit. Het klinkt dan ook goed, tot je beseft dat de regeringen in de EU-Ministerraad i met slechts een derde van de gezamenlijke stemmen nu al iedere wetgeving kunnen tegenhouden. Tegelijk moeten de Britten accepteren dat ook in de toekomst de Europese wetgeving voorrang heeft op die van hun Houses of Parliament, iets wat ze daar zwaar op de maag ligt.

## 9. Op naar een Duits/Frans Kern-Europa!

De Britten hoeven niet langer mee te doen aan politieke integratie. De preambule van het Europese Verdrag roept

sedert 1957 plechtstatig op tot een 'steeds hechter verbond tussen de volkeren van Europa' (ever closer union). Dit streven is nu voor de Britten geschrapt. De Commissie zal geen wetgeving meer voorstellen verwijzend naar dat streven.

De Britten zagen de EU altijd als niet meer dan een grote euromarkt. Juist daarom heeft deze toezegging voor het VK grote symbolische betekenis, aldus de Financial Times van 22 februari. In het Verdrag van Lissabon (2009) belette het VK dat de EU een echte minister van Buitenlandse Zaken zou krijgen. Zo bleef het Europees buitenlands beleid tot op vandaag een mankepoot.

Er bestaat daar een enorme afkeer van 'Brussels'. Premier Cameron stemde in 2014 tegen de benoeming van Jean-Claude Juncker tot Commissievoorzitter. De Britten vermoeden (terecht) dat Juncker en de andere federalisten voetje voor voetje naar een federale superstaat willen. Het establishment in Brussel en Straatsburg vreest nu dat



schrapping van het 'hechter verbond' een stap is naar een Europe à la carte. In zo'n constructie laten sommige regeringen zich nog zo min mogelijk aan de EU gelegen liggen. Die optie is reëel.

De Unie telt vandaag al elf eurokritische regeringen: het VK, de vier Noordse landen, de vier Visegrad-landen (Polen, Tsjechië, Slowakije en Hongarije), Griekenland en Portugal. Daar zitten er bij waar ze al met de gedachte spelen zich te zijner tijd in een vrijhandelsakkoord met de Britten te verbinden. Zo dreigt de optie 'verdere afsplitsing', aldus voormalig Commissievoorzitter Barroso in de Financial Times van 26 februari.

Deze experts wijzen tevens op de belangrijke andere kant van de medaille: het aldus ontstaan rondom Duitsland/Frankrijk van een steviger Kern-Europa van de landen die

wel overtuigd verder willen. Die groep wordt dan niet langer geremd door de critici. Probleem is dan wel dat het publiek in Duitsland, Frankrijk, Spanje noch Nederland klaar is voor meer Europa.

## 10. Zes dwarsliggers

Behalve hierboven Hollandse waren er nog vijf andere dwarsliggers: de leiders van de vier Visegrad-landen en de Belgische eerste minister Charles Michel. De Tsjechische premier Sobotka onderhandelde namens de Visegrad-groep. Zulke groepsvorming in de Europese Raad is nieuw.

Visegrad verkreeg dat de lagere uitkeringen in tijd beperkt worden. Verder geldt het kortingssysteem alleen voor arbeidskrachten die na 1 januari 2020 in het VK arriveren. Dit verzacht de pil voor de migrerende arbeiders uit Oost- en Midden-Europa aanzienlijk.

Oost- en Midden-Europa moesten wel slikken dat alle EU-landen zo'n kortingstelsel mogen invoeren. Bovendien mag vanaf 2020 voor alle kinderbijlagen het lagere woonlandtarief gelden.

Premier Michel en het Europees Parlement sluiten niet uit dat de Britten het referendum van juni verwerpen. Dat zij dan om heronderhandelingen vragen voor wéér een allerlaatste volksbevraging. Daarna blijven zij dan waarschijnlijk toch lid van de EU. Zo slepen de Britten er dan weer extra concessies uit.

De Belgen mikken nog altijd op een federaal Europa (met Brussel als hoofdstad) waarin de lidstaten deels oplossen. De Europese Raad besloot op hun aandringen dat alle toezeggingen 'ophouden te bestaan' als het VK op 23 juni besluit te vertrekken.

Wie garandeert echter bij een nipt verlies van het referendum (dat de andere landen zeker zal schokken) er toch weer wordt gepraat over een echt finale deal? De EU kan haar grootste economie op Duitsland na, tevens de oudste democratie en het militair sterkste land van Europa toch niet zomaar loslaten?

## 11. Britten voortaan parttime lid (1)

Met bovenstaande uitzonderingen laat het Verenigd Koninkrijk het baanbrekende Verdrag van Maastricht (1992) los. Het VK had daarlangs al een reeks uitzonderingen (opt-outs) verkregen.

Zij hebben geen euro; zitten niet in de beleid-bepalende Eurogroep; hebben geen stemrecht in de ECB (als het over de euro gaat); doen niet meer aan het paspoortvrij Schengen (niet volledig aan Frontex); bleven grotendeels buiten de groeiende justitiële en politieke samenwerking; doen niet mee aan het charta 'fundamentele mensenrechten' en betalen (dank hun rebat) al drie decennia lang maar twee derde van hun contributie.

## 12. Britten voortaan parttime lid (2)

Of Cameron zijn referendum wint is onzeker. Hij krijgt zelfs zijn eigen partij daarvoor niet helemaal mee. Het telt zwaar dat vooraanstaande partijgenoten zoals de charismatische burgemeester van Londen, Boris Johnson, en de vroegere conservatieve leider Michael Howard, zich ineens uitspreken voor een tegenstem bij het referendum.

Over wat Cameron heeft bereikt en wat de andere leiders moesten slikken wordt dan ook verschillend gedacht. De Britse eurosceptici zijn ontevreden. Voor hen is maar één besluit geloofwaardig: weg uit de EU. De eurokritische Britse denktank Open Europe vind het akkoord triviaal noch baanbrekend. 'Maar meer zat er niet in'.

Deze invloedrijke denktank verwacht dat Britse regeringen, na een gewonnen referendum, blijven strijden tegen 'het geld verspillende en inefficiënte EU-budget'. Wij zijn dank zij deze afspraken voortaan een half afgescheiden EU-lid, aldus een hiermee wel tevreden Open Europe.

De Franse minister van Buitenlandse Zaken, Jean-Marc Ayrault, verwijzend naar wat Cameron ooit allemaal eiste, toont de andere kant van de medaille: 'Er komt geen grondige verdragswijziging. Het VK krijgt geen vetorecht op de uitbouw van de eurozone. Het basisprincipe van het vrije verkeer van personen blijft ongewijzigd'.

## 13. Een volkenrechtelijk trucje

Op sterk Brits aandringen worden alle afspraken juridisch bindend vastgelegd. De Europese Raad is daartoe echter niet bevoegd. Dat is de taak van de 'gewone' Raad van Ministers i, vaak samen met het Europees Parlement i. De staatshoofden en regeringsleiders trekken echter graag aan alle touwtjes.

Daartoe schakelt de gedetailleerde tekst op een gegeven moment vrijwel onmerkbaar even over naar de term: 'de staatshoofden en regeringsleiders'. Dat is dus zonder voorzitter i Tusk en Commissievoorzitter i Juncker, beiden toch lid van de Europese Raad.

In die samenstelling van alléén de 28 nationale leiders konden zij afspreken elkaar op basis van het klassieke volkenrecht juridisch te binden. Dus zonder het Europese Hof van Justitie i in Luxemburg tot hun directe getuige te maken.

Hoewel de afspraken in de Europese verdragen worden opgenomen komt er nu geen verdragswijziging. De EU is daarover te zeer verdeeld. De afspraken worden daarom meegenomen bij de eerstvolgende verdragswijziging, die nog jaren zal uitblijven.

Afgezien van de liberale voorman Guy Verhofstadt i (fractievoorzitter ALDE i) ziet niemand aan de horizon een algemene verdragsaanpassing. Dit betekent dat de afspraken meelopen zodra weer een land tot de EU

toetreedt. De eerstvolgende kandidaat IJsland heeft zich recent weer teruggetrokken. Daardoor blijven alleen Montenegro en Servië over. Maar die landen zijn nog in geen jaren toelaatbaar.

## 14. Beperkte rol voor Rutte

Minister-president Mark Rutte noemt het akkoord 'goed nieuws voor alle 28 lidstaten'. Volgens Rutte was zijn rol bij de totstandkoming beperkt geweest. Hij roemde voorzitter Tusk voor zijn onderhandelingswerk. Wat Rutte voor zich hield is dat hij samen met de Griekse premier Alexis Tsipras i in een apart kamertje het concept van de conclusies bijschaafde totdat die voor Athene acceptabel waren, aldus genoemde researcher Ludlow.

Om toch maar te slagen zochten Tusk en Juncker en eveneens Europees parlementsvoorzitter Schulz i de randen op van hun bevoegdheden. Zo nodigde Tusk de parlementsvoorzitter (die geen lid is van de Europese Raad) uit in de zitting waar het akkoord is gesloten.

Gedu zende de voorbereiding en tijdens de top is bovendien een ongebruikelijk contact onderhouden met de voorzitters van de christendemocratische EVP i, de sociaaldemocratische S&D i en de liberale ALDE i, de drie grote pro-Europa fracties. Op die manier hoopt Tusk dat het EP, dat nog onderdelen van het akkoord moet goedkeuren, geen roet in het eten gooit.



## 15. Voortaan drie vluchtelingenplannen

De eerste dag van de Europese Raad leerde dat kanselier Merkel wat de vluchtelingen betreft geïsoleerd staat. Op haar aandringen vergadert de Europese Raad hierover deze maand nog twee keer. Er liggen dan drie verschillende benaderingen: een Europese en een nationale die beide functioneren, en het plan Samsom i dat nog niet van de grond kwam.

De eerste benadering is dat Turkije en Griekenland met hulp van de NAVO de zuidelijke grenzen (Schengen) beter gaan afsluiten. Dat moet vluchtelingen afschrikken. Tegelijk krijgt Turkije zoals bekend drie miljard voor de opvang daar. Griekenland wordt vanuit Brussel eveneens extra bijgestaan. Dat land dreigt één groot vluchtelingenkamp te worden met als gevolg een humanitaire ramp. Premier Tsipras wilde de hele Europese besluitvorming gaan blokkeren als de vluchtelingen daar massaal (moeten) blijven steken. De Commissie werkt aan een grootscheeps humanitair noodplan voor Griekenland. Verwacht wordt dat de Europese Raad hiermee instemt.

Tegelijk streeft kanselier Merkel met steun van de Commissie naar realisering alsnog van het mislukte spreidingsplan van 160.000 vluchtelingen vanuit Griekenland en Italië. Daarvan is na een half jaar nog maar drie procent uitgevoerd. De regeringen werken niet mee, want zij voorzien een aanzuigend effect.

Veel vluchtelingen willen bovendien zelf bepalen waar zij heen gaan. Nederland bijvoorbeeld nam 98 vluchtelingen op in plaats van de beloofde 6000. Frankrijk nam er volgens de Commissie 135 op van de beloofde 30.000. Tevergeefs stelde Merkel op 18 februari haar collega's voor om ten minste maandelijks 5000 vluchtelingen vanuit Turkije te gaan spreiden.

## 16. Chaotische aanpak vluchtelingen

De tweede benadering keert zich af van de Duitse benadering. Oostenrijk is traditioneel Duitslands trouwe bondgenoot. Tegelijk Berlijn en Athene provocerend haakt Wenen nu echter aan bij de reeks recente sluitingen van nationale grenzen, waarmee Hongarije maanden geleden al begon.

Oostenrijk scherpt met negen Balkanlanden gelegen op de doorgangsroute voor vluchtelingen, de grenscontroles aan. Zij laten nog alleen vluchtelingen uit oorlogsgebieden mondjesmaat door. Tegelijk laten de EU-landen Oostenrijk (dagelijks 80) en Kroatië en Slovenië (beiden 580) nog beperkt vluchtelingen toe. Deze besluiten zijn door de Commissie scherp afgekeurd.

Uitdagend heeft de Hongaarse premier Viktor Orbán i een nationaal referendum aangekondigd met de vraag: Wilt u dat de EU zonder toestemming van ons parlement Hongarije de opname van niet-Hongaren verplicht gaat opleggen? Volgens de premier komt het genoemde spreidingsplan van Merkel en Juncker – vorig jaar door de EU-Raad van ministers officieel goedgekeurd – neer op machtsmisbruik. Dit 'omdat quota het etnische, culturele en confessionele gelaat van Hongarije en de Europese Unie zal veranderen'. Tegen de zin van Merkel in koos de Europese Raad er voor de Oostenrijks-Hongaarse benadering op de been te

houden. 'Behalve de Commissie gelooft niemand nog in haar spreidingsplan', aldus de gematigd linkse Süddeutsche Zeitung van 26 februari. 'De Hongaarse premier Orbán wordt nu de Europese agendabepaler' aldus het Britse blog Politico Europe.

Wat ten slotte Merkel al eerder opperde en PvdA-fractievoorzitter Diederik Samsom i overnam is om massaal vluchtelingen uit de overvolle kampen in Turkije naar Duitsland en andere EU-landen over te hevelen. Tegelijk zouden de vluchtelingen die in Griekenland aanspoelen 'per kerende veerboot' terug moeten. Die levensgevaarlijke route droogt dan vanzelf op, terwijl de situatie in Griekenland normaliseert.

## 17. Conclusie

Direct na de Europese Raad noteerde de Financial Times dat 'het referendum de toekomst van het Verenigd Koninkrijk voor een generatie bepaalt'. Maar dat geldt net zo goed voor de rest van Europa.

Zelfs bij een goede afloop blijft de EU uitgekleeft achter. Het klassieke streven naar een 'hechter verbond van de volkeren' (let wel: niet van de staten) is overboord. De Britten krijgen met hun opstelling navolging, zelfs als zij blijven. Daarom stevent de EU op wat langere termijn wellicht af op een Duits/Frans Kern-Europa.

Wat de vluchtelingen betreft kan alleen nieuw topberaad Ankara bewegen er minder te laten oversteken waarbij tegelijk Europa de spreiding aanpakt. Dat zou de crisis wat verlichten. Maar of dat nog lukt? Een compromis is hoogst onzeker zowel wat Turkije betreft als binnen de Europese Raad.

Hier gelden twee voorwaarden: schrap het verplichte karakter van de quota en help Griekenland een humanitaire calamiteit daar te voorkomen. Meer tijd nemen, zoals Merkel bepleit heeft nu het voorjaar aanbreekt, heeft een aanzuigend effect op de vluchtelingenstroom.

Hoe dan ook blijven beide benaderingen voorlopig actueel: die van Merkel/de Europese Commissie en de nationale aanpak 'elk voor zich'.

Nu Merkel thuis en in Europa aan gezag heeft ingeboet, schreeuwt de Unie om leiderschap. Grijpt voorzitter Donald Tusk zijn kans? Hij scoorde met het eerder nog onverwachte akkoord met het Verenigd Koninkrijk.

Tegelijk zat zijn rivaal Commissievoorzitter Juncker fout met zijn doordrijven van verplichte spreiding. Het was Tusk die alweer maanden geleden de juiste analyse maakte: geen verplichte landenquota. Er volgen kortom in maart nog spannende Europese Raden.



Verzekerd van betrouwbaar  
inzicht in Europese wet-  
en regelgeving

## EU Monitor

Volledig inzicht in alle relevante informatie

### Hoe blijft uw organisatie up-to-date?

Informatie over de Europese wet- en regelgeving staat verspreid over veel bronnen.

Overzicht krijgen is tijdrovend en mogelijk mist u belangrijke informatie. Up-to-date blijven is haast onmogelijk.

### Alle bronnen gemonitord

De EU Monitor volgt real time alle relevante bronnen met informatie over Europese wet- en regelgeving:

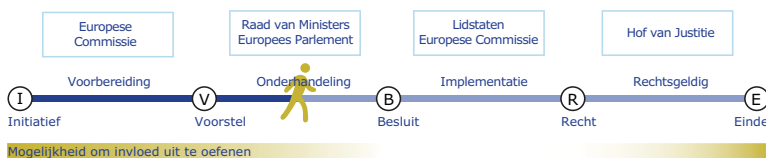
- EUR-Lex
- OEIL
- registers van de Raad van Ministers en Europese Commissie
- websites van diverse EU-instellingen
- alle EU agentschappen
- diverse bronnen met formele Nederlandse standpunten, nieuws en weblogs van politici

### Berichtgeving overzichtelijk gepresenteerd in één scherm

Alle voor u relevante berichten worden binnen één scherm op maat gepresenteerd. De informatie is toegankelijk via pc, tablet en smartphone.

### Informatie, context, status en vervolgstappen in één dossier

Alle informatie wordt in een bredere context aangeboden in één dossier. Hierdoor zijn status, agenda, vervolgstappen en onderlinge relaties tussen de verschillende stakeholders direct inzichtelijk.



### Uw organisatie automatisch geïnformeerd

Op basis van uw wensen wordt uw gehele organisatie op de hoogte gebracht via:

- alerts voor specifieke gebeurtenissen
- automatische nieuwsbrieven op maat
- door ANP samengestelde nieuwsbrieven
- intranet feeds





“Dankzij de EU Monitor informeren wij onze klanten efficiënt, direct en op maat. Zo worden kansen gesignaleerd en kan tijdig worden bijgestuurd.”

Evert-Jan Mulder  
Principal Consultant, PBLQ

#### **Enkel relevante informatie ontvangen**

Experts van ANP en PDC kunnen ondersteunen bij de inrichting op maat. Op deze wijze signaleert uw EU Monitor enkel voor u relevante informatie. Daarnaast vindt u zelf eenvoudig informatie binnen een lijst met vaste profielen zoals 'energy', 'mobility', 'care'.

#### **Uw nieuwsbrieven ook verzorgd door het ANP**

Uw EU Monitor wordt desgewenst ingericht zodat u uw organisatie op maat informeert, automatisch of handmatig, middels alerts, nieuwsbrieven of intranet feeds. U kunt het ANP ook inschakelen om nieuwsbrieven samen te stellen en te versturen. Zo is uw organisatie dagelijks 's ochtends vanaf 06.00 uur geïnformeerd.

#### **Een product van PDC en het ANP**

In de EU Monitor worden de krachten van PDC (informatie-architectuur) en het ANP (nieuws en media) gebundeld. PDC houdt zich onder andere bezig met informatievoorziening rondom parlementaire besluitvorming. Zo werken PDC en de Eerste Kamer al samen sinds 1974 op het gebied van elektronische informatie- uitwisseling waar ook de website EersteKamer.nl onder valt.

#### **Uitbreidingsmogelijkheden**

De EU Monitor biedt al inzicht in het Nederlandse standpunt betreffende Europese besluitvorming. De EU Monitor kan worden uitgebreid met de Parlementaire Monitor of Politieke Monitor. Hiermee bent u ook verzekerd van betrouwbaar inzicht in nationale parlementaire besluitvorming, opinie en nieuws.

### **Inrichting EU Monitor**

#### **Basis componenten**

- Preview dossiers
- Nieuwe dossiers
- Wetgevende agenda
- Status en besluitvorming
- Openbare raadplegingen

#### **Extra componenten**

- Agenda EU algemeen
- EU Nieuws
- Nieuwe documenten EU

#### **Uitbreidingsmogelijkheden**

- Parlementaire Monitor
- Politieke Monitor
- Subsidie Monitor



Ben jij een young professional en woon of werk je in Den Haag? Dan wordt het tijd dat je YoungTheHague leert kennen!

### YoungTheHague verbindt & inspireert

YoungTheHague is hét stadsbrede netwerk waar overheid en bedrijfsleven samenkomen: een netwerk voor alle young professionals in Den Haag. Dankzij YoungTheHague kunnen young professionals contacten opdoen buiten hun eigen organisatie en een 'kijkje over de schutting' nemen.

Benieuwd welke YoungTheHague evenementen eraan komen of wil je zelf actief worden? Check de agenda en vacatures op [www.youngthehague.nl](http://www.youngthehague.nl)!



## Geen lidmaatschap

Je hoeft geen lid te zijn van YoungTheHague om deel te nemen aan de activiteiten. Sterker nog: er bestaat geen officieel lidmaatschap. Per activiteit kun je je aanmelden.



Benieuwd naar YoungTheHague evenementen of wil je zelf actief worden binnen YoungTheHague? Check de agenda en vacatures op [www.youngthehague.nl](http://www.youngthehague.nl)!

Volg YoungTheHague ook op social media:



“Het leuke van YoungTheHague is dat je op een snelle en informele manier met veel nieuwe mensen in contact komt. Je kunt makkelijk in je eentje aanwaaien bij een evenement.”



THE

# TAILOR / MATES

WE MADE IT

WE'RE NOT HERE TO SELL SUITS,  
WE'RE HERE TO SHARE OUR PASSION

DE MAATPAKKEN SPECIALIST VAN NEDERLAND.  
100% TAILOR-MADE V.A. €499,-.  
KOM LANGS IN ONZE FLAGSHIP STORE OF  
MAAK EEN AFSPRAAK THUIS OF OP KANTOOR.



[www.thetailormates.nl](http://www.thetailormates.nl)

E: [tailor@thetailormates.nl](mailto:tailor@thetailormates.nl) T: 020 77 43700





# DE WERELD IN BEELDEN



Beeld is in de wereld waarin wij leven steeds bepalender. We denken steeds meer in beelden. We communiceren steeds meer in beelden. Beelden lijken onze nieuwe woorden. dpa picture alliance is een beeldbank met meer dan 25 miljoen foto's. Dagelijks stromen er honderden nieuwe foto's binnen. Foto's van nu en foto's van toen. Van over de hele wereld, met als specialisatie Duitsland. [www.picture-alliance.com](http://www.picture-alliance.com). Voor uw communicatie en publicaties.

pa • picture alliance  
A company of the dpa Group

Contact voor Nederland: Edouard van Arem | Strandhuis Communicatie

[www.picture-alliance.com](http://www.picture-alliance.com) | 06 46 13 33 91 | [foto@strandhuis-communicatie.nl](mailto:foto@strandhuis-communicatie.nl)

**Aantekeningen Haagsch College - Paul Scheffer**

Lined area for taking notes, consisting of horizontal lines for writing.



## Masterclass Politics, Philosophy & Economics (PPE)

De democratische rechtsstaat is voor velen een vanzelfsprekende verworvenheid, maar achter deze staatsvorm gaan boeiende spanningen schuil die in concrete vraagstukken tot uiting komen. De vluchtelingencrisis, belastinghervormingen, marktwerking in de zorg en de rol van de Eerste Kamer; thema's die politici, bestuurders en burgers voor morele keuzes stellen. Hoe om te gaan met ingewikkelde dilemma's en botsende waarden? En wat zegt de politieke filosofie daarover?

Bent u op zoek naar verdieping en een beter begrip van grote maatschappelijke vraagstukken? Dan is deze masterclass iets voor u! In drie bijeenkomsten doordent u de kernwaarden van democratisch bestuur, maakt u kennis met het gedachtegoed van toonaangevende denkers en bent u goed toegerust te reflecteren op beginselen als vrijheid, gelijkheid en rechtvaardigheid. De Masterclasses helpen u om een stap terug te zetten, even aan de waan van de dag te ontsnappen en biedt u daarnaast de kans om met gelijkgestemden in contact te komen en zo een waardevol netwerk op te bouwen.

**Datum:** 29 september, 6 en 13 oktober  
**Tijd:** 19.00 tot 21.30 uur  
**Kosten:** € 95,-

## Leergang Ambtelijk Vakmanschap

In de snel veranderende samenleving neemt de complexiteit en onzekerheid rondom publieke vraagstukken toe.

Dit vraagt om een ander functioneren door de overheid en ook je rol als ambtenaar verandert. Naast het vermogen om effectief te adviseren in een politiek-bestuurlijke omgeving, is het van belang je blik naar buiten te richten en maatschappelijke initiatieven zichtbaar te maken en te ondersteunen. Tegelijk heb je de taak om ook intern de handen op elkaar te krijgen en je inhoudelijk deskundigheid in te brengen. Omdat deze verschillende rollen elkaar regelmatig lijken te beconcurreren, is het zaak ze te integreren en telkens weer opnieuw te bedenken welke rol het publieke belang op welk moment het beste dient. Maar hoe doe je dat? En op basis waarvan?

Deze leergang geeft je hiervoor de inzichten en het instrumentarium. Je versterkt jouw antenne voor de politieke agenda en de maatschappelijke dynamiek en leert hierop vanuit je ambtelijke professionaliteit effectief te acteren. De leergang biedt je daarbij volop de ruimte om te reflecteren. Weg van de dagelijkse routine plaats je je werk in een breder kader.

**Startdatum najaar:** 6 september  
**Kosten:** € 3.400,-

Inspirerend. Academisch. Praktisch. Innovatief.

[www.professionallearning.nl](http://www.professionallearning.nl)





# HAAGSCH COLLEGE

## HET GROTE NAVO COLLEGE

Christ Klep: stelt de westerse samenwerking nog iets voor?



**23 mei 2016 @ perscentrum Nieuwspoord**  
**Reserveer nu: [haagschcollege.nl](http://haagschcollege.nl)**



Universiteit  
Leiden  
Governance and Global Affairs

WO. 4 MEI

# SOUTHSIDE JOHNNY & THE ASBURY JUKES

STEENGOEDE BLUES IN DE STIJL VAN BRUCE SPRINGSTEEN. 'THE BOSS' SCHREEF  
ZELFS EEN AANTAL NUMMERS.

ZA. 21 MEI

# DE RĒGĀHS

DE HAAGSE REGAHS TOVEREN PAARD VAN TROJE OM TOT DE BIERBAR VAN SEVILLA!

ZO. 29 MEI

# PUUR GELUL

EEN AVOND VERDONDEREND ZINLOOS VERBAAL GEWELD MET O.A. HERMAN BRUSSELMANS EN KLUUN.

ZA. 18 JUNI

PVT PRESENTEERT:

# BLØF @ ZUIDERPARKTHEATER

MEEBLEREN MET HITS ALS 'HARDER DAN IK HEBBEN KAN' IN EEN OPENLUCHTHEATER.

VR. 21 OKT

# ED STRUIJLAART

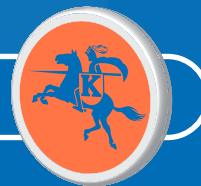
LEKKERE FEELGOOD POP, KLINT ALS GAVIN DEGRAW EN JOHN MAYER.

PAARD  
VAN  
TROJE

PRINSEGRACHT 12 DEN HAAG  
[WWW.PAARD.NL](http://WWW.PAARD.NL)

# TROTSE PARTNER VAN HET HAAGSCH COLLEGE

REPRO- VAN DE KAMP



PAPIER | DIGITAAL | 3D

WEGASTRAAT 40, DEN HAAG | TELEFOON: 070-3476464

[WWW.REPROVANDEKAMP.NL](http://WWW.REPROVANDEKAMP.NL)